

Öz-Bak?m De?erlendirme Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). Öz-Bak?m De?erlendirme Ölçe?i. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=28705>

Özet

Öz-Bakım Değerlendirme Ölçeği (OBDÖ), bireylerin kendi sağlıklarını koruma, sürdürme ve iyilik hallerini yönetme yeteneklerini, yani Öz-Bakım kapasitelerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş veya uluslararası bir kaynaktan uyarlanmış psikometrik bir araçtır. Bu ölçeğin Türkiye uyarlaması, özellikle Hemşirelik alanında hastaların veya bireylerin öz-bakım gereksinimlerini ve yeterlilik düzeylerini belirlemek için kritik bir rol oynamaktadır.

Kaya (2005) tarafından gerçekleştirilen uyarlama çalışması, ölçeğin Türkçe konuları popülasyonda kültürel ve dilsel etkililiğini sağlamaya hedeflemiştir. OBDÖ, genellikle hemşirelik müdahalelerinin planlanmasında, öz-bakım eksikliklerinin saptanmasında ve uygulanan girişimlerin sonuçlarının değerlendirilmesinde temel bir veri toplama aracı olarak kullanılır.

Anahtar Kelimeler

Öz-Bakım, Öz-Bakım Değerlendirme Ölçeği, OBDÖ, Hemşirelik, Uyarlama, Psikometrik Özellikler, Sağlık Yönetimi.

Yazarlar

Hülya Kaya (Türkçe Uyarlama)

Amaç

Ölçeğin temel amacı, bireylerin öz-bakım davranışları ve bu davranışları yerine getirme yeteneklerini sistematik ve standart bir şekilde değerlendirmektir. Bu değerlendirme, klinik uygulamada, özellikle Hemşirelik tan ve müdahale süreçlerinde bireye özgü bakım planlarının oluşturulmasına bilimsel bir temel sağlamaktadır. Ölçek, sadece yetersizlikleri değil, aynı zamanda bireyin mevcut güçlü öz-bakım yeterliliklerini de ortaya çıkarmaya amaçlar.

OBDÖ, kronik hastalığı olan bireylerin, yaşlıları veya belirli tedavi süreçlerinden geçen hastaların öz-bakım yönetim düzeylerini belirlemek amacıyla yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu sayede, hangi hastaların daha fazla eğitime veya desteğe ihtiyaç duyduğunu netleştirilmekte ve sağlık hizmetlerinin kişiselleştirilmesi sağlanmaktadır.

Yapı

Öz-Bakım Değerlendirme Ölçeği'nin ölçtüğü temel yapı, bireyin kendi sağlığını ve iyilik halini sürdürmek için gerçekleştirdiği bilinçli ve amaçlı eylemler bütünü olan Öz-Bakım kavramıdır. Bu yapı, genellikle Dorothea Orem'in Öz-Bakım Açıklık Kuramı gibi büyük hemşirelik kuramlarından

türetilmiştir.

Ölçek, öz-bakım yeterliliğini farklı alt boyutlarda ele alabilir; bunlar genellikle günlük yaşam aktiviteleri (GYA), sağlamlık koruma davranışları, hastalık belirtileriyle başa çıkma ve kişisel sorumluluk alma gibi bileşenleri içerir. Ölçek, bireyin öz-bakım eylemlerini ne sıklıkla ve ne kadar etkili bir şekilde yerine getirdiğini ölçerek genel öz-bakım kapasitesi hakkında nicel bir veri sunar.

Geçerlik

Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışmasında, psikometrik özelliklerin belirlenmesi amacıyla çeşitli Geçerlik analizleri yapılmıştır. Kaya (2005) tarafından yürütülen çalışmada, öncelikle orijinal ölçeğin maddelerinin Türkçe kültürü ve dil yapısına uygunluğunu test eden dil ve kültürel etkililik çalışmaları başarıyla tamamlanmıştır.

Yapı geçerliği, ölçeğin teorik olarak ölçmesi beklenen öz-bakım yapısını Türk popülasyonunda da doğru bir şekilde temsil edip etmediğini incelemek üzere incelenmiştir. İçerik geçerliği ise uzman görüşleri alınarak sağlanmıştır. Spesifik geçerlik katsayıları ve detaylı analiz sonuçları için orijinal yayın (Kaya, 2005) incelenmelidir.

Güvenirlilik

Ölçeğin Türkçe versiyonunun iç tutarlılığını değerlendirmek üzere Güvenirlilik analizleri yapılmıştır. Uyarlama çalışmasında, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ne kadar tutarlı ölçtüğünü gösteren Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Yüksek katsayılar, ölçeğin maddelerinin homojen olduğunu ve güvenilir sonuçlar ürettiğini göstermektedir.

Ayrıca, ölçeğin zaman içinde istikrarlı sonuçlar verip vermediğini belirlemek amacıyla test-tekrar test güvenirliliği yönteminin de kullanılmaktadır. Bu analizler, Öz-Bakım Değerlendirme Ölçeği'nin Türkçe konuşan bireylerde tutarlı ölçümler yapma yeteneğini desteklemektedir.

Faktör Analizi

Öz-Bakım Değerlendirme Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması sırasında, ölçeğin orijinal yapısını Türk örnekleminde de sürdürülüp sürdürülmediğini kontrol etmek amacıyla faktör analizleri uygulanmıştır. Bu analizler, ölçeğin temel bileşenlerini ve alt boyutlarını belirleyerek yapı geçerliğine katkıda bulunur.

Uyarlama çalışmaları genellikle Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılarak, orijinal ölçekteki faktör yapısını (örneğin, iki veya üç faktörlü bir model) Türk verilerinde de uyum gösterip göstermediğini saptanır. Elde edilen faktör yükleri, her bir maddenin hangi öz-bakım

boyutunu temsil ettiğini açıkça ortaya koyar.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Uyarlama (Adaptation)

Format: Orijinal ölçeğin yapısına bağlı olarak Likert tipi veya frekans derecelendirme formatı.

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama).

Popülasyon Grubu: Klinik Popülasyonlar ve Genel Yetkinler.

Yaş Grubu: Yetkinler (18 yaş ve üzeri).

Popülasyon Detayları: Özellikle kronik hastalığı olan veya Hemşirelik bakım gereksinimi olan bireylerin öz-bakım yetkinliklerini ölçmek için uygundur.

Test Metodolojisi: Öz-bildirim (Self-report) yöntemi.

Anahtar Kelimeler

Öz-Bildirim, Ölçek Geliştirme, Geçerlik Çalışmaları, Hemşirelik Araştırmaları, Psikometri, Sağlıklı Etkimi.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Bilgi mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresleri: Bilgi mevcut değildir.

Yayın Adresi: Orijinal makaleye başvurulmalıdır (Kaya, H. 2005).

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: Türkçe uyarlama 2005 yılında yayınlanmıştır.

İzinler ve Ücret: Ölçeğin akademik ve klinik amaçlarla kullanımı için, Türkçe uyarlamasını yapan yazar Hülya Kaya'dan izin alınması tavsiye edilir. Kullanım koşulları ve olası ücretler için yazar ile iletişime geçilmelidir.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [oz-bakim-degerlendirme-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Kaya, H. (2005). Öz-Bak?m De?erlendirme Ölçe?i'nin (OBDO) Dil E?de?erli?i ve Güvenirli?i. *Florence Nightingale Hem?irelik Dergisi*, 13(55), 139-148. Makalenin tam metnine eri?im için kaynak link: journals.istanbul.edu.tr

Öz-Bak?m De?erlendirme Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Kaynak içerikte ölçek maddeleri sa?lanmam??t?r. Maddeler ve derecelendirme sistemi hakk?nda detayl? bilgi için Kaya (2005) referans makalesine ba?vurulmas? gerekmektedir.